

Skal alle endelig få velge tannlege selv?

Flertallet på Stortinget (H, Frp, KrF og V) går nå inn for å overføre ansvaret for tannhelsetjenesten fra fylkeskommunene til kommunene. Hvorfor misliker NTF dette? Hvorfor klamrer man seg til et synkende skip (fylkeskommunen)?

Den offentlige tannhelsetjenesten beskjeftiger en firedel av de 5 000 tannlegene her i landet. Fylkeskommunene hadde i 2014 en nettoutgift på 2,2 milliarder kroner til drift av tjenesten. For disse pengene tar de hånd om en femdel av befolkningen. Med andre ord brukes om lag 2 200 kroner årlig per person. Dette er mye penger som kunne vært brukt på annen og bedre måte.

Det var bred politisk enighet på begynnelsen av 80-tallet om å overføre ansvaret for kommunal skoletannpleie og den halvstatlige Folketannrøkta til fylkeskommunene. Jeg var blant dem som støttet reformen og bidro som «lovskriver» i Helse- og sosialdepartementet (nåværende Helse- og omsorgsdepartementet) til at odelstingsproposisjonen om Lov om tannhelsetjenesten ble fremmet for og vedtatt av Stortinget i 1983.

På begynnelsen av 80-tallet hadde fylkeskommunene ansvar for sykehuse, sykehjemmene, HVPU, Folketannrøkta, legespesialisttjeneste, barne-

vern, samferdsel, kultur, næringsutvikling og videregående skoler. Fylkeskommunene var store og velfungerende. Det er de dessverre ikke lengre. De aller fleste av oppgavene fra 80-tallet er overtatt av kommuner eller stat. Den offentlige tannhelsetjenesten er eneste helsetjeneste som fortsatt er fylkeskommunalt ansvar.

Ledere og ansatte har ofte hevdet at «Den offentlige tannhelsetjenesten er en suksess». Men den offentlige tannhelsetjenesten har primært vært en suksess for dem som jobber der. Her har man hatt relativt rikelig med penger til å drive en virksomhet helt uten konkurranse. Man har kunnet ha en bemanning og en bemanningssammensetning uten tanker om kostnadseffektivitet. Den offentlige tannhelsetjenesten har konkurrert ved hjelp av offentlige bevilgninger med privatpraktiserende tannleger om å behandle voksne betalende pasienter. Til tross for mye bruk av penger har Den offentlige tannhelsetjenesten blitt sentralisert i stadig større klinikker. Dette har medført at privatpraktiserende tannleger i dag er mye mer tilgjengelig for de fleste enn det offentlige tannklinikker er.

Nær en million nordmenn, blant annet aldersgruppen 0 til 20 år, psykisk utviklingshemmede, samt eldre og

uføre i hjemmesykepleie eller institusjon, har siden 1984 ikke kunnet velge andre behandlere enn dem som har hatt fylkeskommunal ansettelse.

Hvis vi ser på andre land i Norden, har Finland og Danmark kommunal offentlig tannhelsetjeneste mens i Sverige har länen (fylkeskommunene) dette ansvaret. De andre nordiske landene har imidlertid for lengst opphevet ordningen med at offentlig tannhelsetjeneste skal ha enerett på behandling av enkelte grupper av befolkningen. På dette området har byråkrater i fylkeskommuner og departement hittil lukket øynene for ideer rundt oss og beholdt en foreldet «østeuropeisk modell». De har ikke benyttet de mulighetene for liberalisering som dagens lovverk har åpnet for.

Landets kommuner har allerede ansvaret for vesentlige deler av helsetjenesten. At tannhelsetjenesten følger etter er naturlig og vil gi samarbeidsfordeler for aktørene i primærhelsetjenesten. I tillegg åpner dette muligheten for et neste skritt, med fasttannleger i likhet med fastlegeordningen som i mange år har vist seg brukervennlig.

*Trond Einar Augustson
trond.augustson@gmail.com*

Kl. 0000 på utgivelsesdato
www.tannlegetidende.no